

ратурата ни.

Увинерсумът и като единство, и в изконните си компоненти, винаги е притеглял съзнанието отвъд крехката граница на реалността. Художествено психологическата свръхчувствителност на Яворов го тласка в сферите на имажинерното, създавайки специфичен поетически свят и в него подчертано доминират определени смислово групирани понятия: огън, пламък, кръв... сън, мечта, самота... В тази поредица едно от първите места заема нощта във вариантното повторение: "тъмни тъмноти", "леден мраз"...

Хронологията на Яворовите стихове според датата на първата им публикация показва, че в течение на годините нощта заема все по-значимо място, не само като природна даденост, но и като психологическо внушение, а естетическата ѝ мисия се усложнява, разраства, обемайки в себе си най-същностни страни от духовната еволюция на лирическия субект.

В по-ранните стихове нощта е конкретизация на ординерно битийния план на живота ("дене-ноще" - "Луди млади"; "ден и нощ", "ноще" - "Калиопа"; "настъпилата нощ" - "Желание"; "късни нощи" - "Овчарска жалба"...). Тази функция се среща и в някои от по-късните творби ("скорошната нощ" - "Въздишка"...). В същия план възприемаме и производните ("мъглата нощна" - "На нивата"; "нощна птица" - "Есенни мотиви"; "луна среднощна" - "Молитва"...). В стихотворения, където нощта запазва маркирана астрономическата си реалност, прояви на анимизма, често с подсилен метафоричен ефект ("и в се по се мръщи студената нощ" - "Арменци") носят определени емоционални отправки, които се разпростират върху цялата творба.

Още в цикъла "Есенни мотиви", писан в Анхиало и печатан през 1899-1900 г. в отделни броеве на списание "Мисъл", нощта се налага с акцентирана психологическа натовареност ("безмълвна нощ", "адска нощ") и се появява нейният синоним тъмнина ("нощем тъмни тъмноти"), който в бъдеще ще я замества словарно. И ако цикълът е показателен за общата насока в развоя на Яворовата поезия, то художественото присъствие на нощта играе голяма роля в онази така сгъстена от недобри предчувствия психологическа атмосфера, подтискаща с неясни тревоги, която все по-отчетливо ще доминира в поетическата тоналност на Яворовите стихове.

В "Есенни мотиви" нощта е лице на самотата - един от характер-